

Идораи ҳуқуқи Инсон
ва Риояи Қонуният
Bureau of Human Rights
and Rule of Law
Бюро по правам человека
и соблюдению законности

ТАҲЛИЛИ ҚОНУНГУЗОРИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР БОРАИ ҲИФЗИ МАЪЛУМОТИ ШАХСӢ

Душанбе, 2021сол

ТКБ: 67.91

Ч: К-20

Ин таҳлил барои шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудааст.

Нашрияти мазкур дар доираи лоиҳаи "Ҳифзи маълумоти шахсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон" таҳия шудааст, ки аз ҷониби ТҶ "Идораи ҳуқуқи инсон ва риояи қонуният" амалӣ карда шудааст.

Тартибдиҳанда: Тамар Калдани

Адади нашр: 200 нусха

Барои тақсимои роӣгон

Душанбе, 2021сол

Мундариҷа

Таҳлили қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон Дар бораи ҳифзи маълумоти шахсӣ.....	3
1. Мафҳумҳои асосӣ	6
2. Доираи амал	9
3. Принсипҳои коркарди маълумот.....	11
4. Асосҳои ҳуқуқи барои коркарди маълумот.....	12
5. Масъулияти нозир ва коркардкунанда.....	15
6. Ҳуқуқи субъекти маълумот.....	16
7. Интиқоли фаромарзӣ	19
8. Ваколатҳои мақомоти давлатӣ оид ба ҳифзи маълумоти шахсӣ	19
9. Истифодаи ҳуқуқ.....	22
Ҳулосаҳои асосӣ	22

Таҳлили қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон Дар бораи ҳифзи маълумоти шахсӣ

Сарсухан

Моддаи 23 Конститутсия аз 6 ноябри соли 1994 муқаррароти асосии ҳифзи ҳаёти шахсӣ ва маълумоти шахсӣ дар Чумҳурии Тоҷикистон мебошад. Тибқи ин модда, “маҳрамияти мукотиба, сӯҳбатҳои телефонӣ, муросилот ва муҳобироти шахс таъмин карда мешавад ба истиснои мавридҳои, ки дар қонун нишон дода шудааст. Дар бораи ҳаёти шахсии инсон бе розигии ӯ ҷамъ намудан, нигоҳ доштан, истифода ва паҳн кардани маълумот манъ аст”.

То соли 2018 ҳифзи маълумоти шахсӣ дар кишвар ба таври ғайримустақим ва қисман бо қонунҳои мухталиф, аз ҷумла қонун «Дар бораи алоқаи почта» аз 01 августи соли 2003, Дар бораи ҳифзи иттилоот аз 02 декабри соли 2002, қарори Ҳукумат аз 8 июни соли 2017 дар бораи тартиби нигоҳдорӣ ва нест кардани ҳуҷҷатҳои электронӣ, инчунин ҳуқуқ ва ўҳдадорихои шахсони масъул танзим мешуд. Кодекси ҷинояти аз 21 майи соли 1998 ҷавобгарии ҷиноятиро барои ҷиноятҳои гуногуни марбут ба иттилоот, ки дар системаҳои компютерӣ нигоҳ дошта мешаванд, пешбинӣ мекунад; Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурий аз 31 декабри соли 2008 бошад барои амалӣ накардани чораҳо оид ба таъмини бехатарӣ дар соҳаи нигоҳдорӣ ва коркарди иттилоот дар муассисаҳо ва ташкилотҳо, новобаста аз шакли моликият, ҷавобгарии маъмуриро пешбинӣ мекунад.

3 августи соли 2018 Қонун Ҷумҳурии Тоҷикистон Дар бораи ҳифзи маълумоти шахсӣ (минбаъд Қонуни ҶТ) қабул карда шуд, ки заминаи ҳуқуқӣ ва ташкилии фаъолияти марбут ба ҷамъоварӣ, коркард ва ҳифзи маълумоти шахсиро муайян мекунад. Бояд қайд кард, ки қабули қонун бо эътибор пайдо кардани Муқарроти умумии Иттиҳоди Аврупо дар бораи ҳифзи маълумот (GDPR) ва таҷдиди Конвенсияи 108-уми Шӯрои Аврупо, ки то ҳол ягона шартномаи ҳатмии байналмилалии дорои аҳамияти ҷаҳонӣ мебошад, рост омад. Бо назардошти доираи экстритриталии GDPR, манфиати иқтисодӣ ба бозори Иттиҳоди Аврупо ва қоидаҳои нави ҷараёнҳои иттилоотӣ наздимарзӣ аз ИА, бисёре аз кишварҳои ғайри Иттиҳоди Аврупо навоариҳои GDPR-ро ба қонунгузориҳои худ ворид карданд ё дар айни замон қонунҳоро барои мутобиқат бо GDPR навсозӣ мекунанд.

Умуман, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон пешрафта буда, бисёр муқарраротро нисбат ба принципҳо ва шароити коркарди маълумот, ҳуқуқҳои субъектҳои маълумот ва ҷараёнҳои фаромарзӣ, ки ба стандартҳои ҳифзи байналмилалии ва Аврупоии ҳимояи маълумот ҷавобгӯ мебошанд, дар бар мегирад. Аз ин рӯ, қабули қонуне, ки ташкили мақомоти назоратиро низ пешбинӣ мекунад, бешубҳа як пешрафти муҳим ва мусбат мебошад. Бо вучуди ин, дар ҷаҳони муосир, ки коркарди маълумоти шахсӣ бо хавфҳои зиёди марбут ба истифодаи технологияҳои нави иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ алоқаманд аст, таъмини ҳифзи ҳуқуқҳои субъектҳои маълумот хеле муҳим аст. Аз ин рӯ, таҳлили мутобиқати қонунгузориҳои миллӣ ба стандартҳои аврупоӣ ва байналмилалӣ ва омӯхтани имкониятҳои тақмили минбаъдаи қонунгузорӣ ва истифодаи самараноки он дар амал ҷолиб аст.

Маълумоти мухтасар дар бораи сохтори ҳуҷчат

Дар ин ҳуҷчат муқоисаи се санади қонунгузорӣ аз рӯи нуктаҳои асосии зерин гузаронида мешавад:

1. Мафҳумҳои асосӣ
2. Доираи амали Қонун
3. Принципиҳои коркарди маълумот
4. Асосҳои ҳуқуқи барои коркарди маълумот
5. Масъулияти нозир ва коркардкунанда
6. Ҳуқуқи субекти маълумот
7. Интиқоли фаромарзӣ
8. Ваколатҳои мақомоти давлатӣ оид ба ҳифзи маълумоти шахсӣ
9. Истифодаи ҳуқуқ

Ҳар як мавзӯӣ моддаҳо ва бобҳои дахлдорро аз се санади қонунгузорӣ дар бар мегирад. Ба ҳар як бахш таҳлили шабоҳатҳо ва фарқиятҳо байни як тараф, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон Дар бораи ҳифзи маълумоти шахсӣ ва аз тарафи дигар GDPR ва конвенсияи таҷдидшудаи 108 пешниҳод карда мешавад. Мутобиқат ва розигӣ ба таври зерин арзёбӣ карда мешавад:

Мувофиқ аст

- GDPR, Канвенсияи 108+ ва Қонуни ҶТ аз ҷиҳати моҳият ва доираи татбиқашон ба андозаи зиёд монанд мебошанд.

Қисман мувофиқ

- GDPR, Канвенсияи 108+ ва Қонуни ҶТ аст якчанд фарқият доранд.

Мувофиқат намекунад

- GDPR, Канвенсияи 108+ ва Қонуни ҶТ бисёр фарқ мекунад

1. Мафҳумҳои асосӣ

Қонуни ҶТ	GDPR	Конвенсия 108+
Моддаи 2	Моддаи 4	Моддаи 2

Монандиҳои асосӣ

Мафҳумҳои истилоҳҳои "ҷамъовари маълумоти шахсӣ", "нобуд кардани маълумоти шахсӣ", "маҳзани маълумоти шахсӣ", "оператори маҳзани маълумот", "коркарди маълумоти шахсӣ", "пахн кардани маълумоти шахсӣ", "субъекти маълумоти шахсӣ", "Шахси сеюм", "интиқоли фаромарзии маълумоти шахсӣ" ба

мафҳумҳои эътирофи байналмилалӣ мувофиқат меку-
нанд. Дар мавриди истилоҳи "беҳусусияткунони"
бошад, он бештар моҳияти "тахаллус" -ро инъикос ме-
кунад.

Фарқиятҳои асосӣ

- Мафҳуми маълумоти шахсӣ унсурҳои ҳамтои
худро дар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Иттиҳоди
Аврупо ё Шӯрои Аврупо пурра инъикос намеку-
над. Дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон маълумо-
ти шахсӣ ҳамчун маълумот дар бораи да-
лелҳо, воқеаҳо ва ҳолатҳои ҳаёти субъекти
маълумоти шахсӣ, ки ба айнияткунонии шахси-
яти у имкон медиҳад, зеро, мувофиқи GDPR,
маълумоти шахсӣ ҳама гуна маълумотест, ки ба
шахси воқеии муайяншуда ё муайяншаванда
мансуб аст. GDPR инчунин тавзеҳ медиҳад, ки
шахси воқеии муайяншаванда шахсе мебошад,
ки метавонад мустақиман ё ғайримустақим муа-
йян карда шавад, аз ҷумла бо истинод ба як
идентификатор, ба монанди ном, рақами мушах-
хас, маълумоти ҷойгиршавӣ, як идентификатори
онлайн ё як ё якчанд омилҳои хоси ҷисмонӣ, фи-
зиологӣ, генетикӣ, рӯҳӣ, иқтисодӣ, фарҳангӣ ва
иҷтимоии ин шахси воқеӣ. Чунин муайянкунии
маълумоти шахсӣ махсусан дар давраи
пешрафти технологӣ ва имкониятҳои нав барои
муайян кардани одамоне, ки муайянкунандаи
онлайн, ба монанди IP-суроғаҳо ё "cookie"
файлҳо доранд, муҳим аст.
- Дар мафҳуми маълумоти биометрӣ низ баъзе
фарқиятҳоро мушоҳида кардан мумкин аст.
Тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумоти

биометрии шахси маълумоте мебошанд, ки хусусиятҳои физиологӣ ва биологии субъектро муайян мекунад. Дар баробари унсурҳои дар боло зикршуда, GDPR инчунин ҳислатҳои рафтори субъектро қайд мекунад, ки ба муайянкунии яқини шахси воқеӣ имкон медиҳанд. Ғайр аз он, GDPR ба таври возеҳ муайян мекунад, ки маълумотҳои биометрӣ маълумотҳои мебошанд, ки дар натиҷаи коркарди махсуси техникӣ ба даст оварда шудаанд ва намунаҳои маълумоти биометрӣ - тасвири рӯ ё маълумоти изи ангуштро пешниҳод мекунад. Чунин мафҳумҳо кафолат медиҳанд, ки маълумоти биометрӣ дар бар намегирад, масалан, тамоми аксҳо ё видеоҳо бо тасвири одамон, балки танҳо онеро дар бар мегирад, ки дар натиҷаи коркарди махсуси техникӣ муайянкунии шахси воқеиро имкон медиҳанд.

- Дар мавриди мафҳуми «доранда» бошад, мутобикӣ қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон, он мақоми давлатӣ, шахси воқеӣ ва ҳуқуқие, ки мутобикӣ қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон дорои ҳуқуқи соҳибӣ, истифода, идора ва ҳифз кардани маҳзани маълумот мебошад. GDPR муносибати васеътар дорад ва дар баробари ваколатҳои коркард, ки қонун муайян кардааст, ҳар як шахси воқеӣ ё ҳуқуқии мақомоти давлатӣ ва муассисаро, ки мустақилона ё якҷоя бо дигарон мақсадҳо ва воситаҳои коркарди маълумоти шахсиро муайян мекунад, ҳамчун нозир эътироф мекунад. Чунин мафҳум хеле муҳим аст, алалхусус дар ҳолатҳои вайрон кардани қонун, вақте ки муайян кардани кӣ ҷавобгар аст ва

воқеан кӣ барои коркарди маълумоти шахсӣ қарор қабул кардааст, муҳим аст.

2. Доираи амал

Қонуни ҶТ	GDPR	Конвенсия 108+
Моддаи 3	Моддаҳои 3, 4(1)	Моддаи 3

Монандиҳои асосӣ

- GDPR ва Конвенсия нисбати коркарди маълумоти шахсӣ пурра ё қисман тавассути воситаҳои автоматикунонидашуда, инчунин коркарди ғайриавтоматикунинидашудаи маълумоти шахсӣ, ки қисми системаи маълумот мебошанд ё барои қисми системаи маълумот шудан пешбинӣ шудаанд, татбиқ карда мешавад. Азбаски Қонуни ҶТ муайян намекунад, ки он кадом намуди коркардро дар бар мегирад, ин маънои онро дорад, ки он ҳам ба коркарди автоматикунонидашуда ва ҳам ғайриавтоматикунинидашуда дода мешавад.
- Монанди GDPR ва Конвенсия, амали Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбати коркард ва ҳифзи маълумоти шахсӣ аз ҷониби субъектҳо танҳо барои эҳтиёҷоти шахсӣ ва оилавӣ татбиқ карда намешавад.
- Дар мавриди истисно, марбут ба коркарди маълумоти шахсӣ ва ҳуҷҷатҳои дар бойгонии миллӣ ва дигар бойгонӣ мавҷудбуда, мувофиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, Конвенсия

имконияти маҳдуд кардани шаффофияти коркард ва ҳуқуқҳои субъекти маълумотро барои мақсадҳои бойгонӣ пешбинӣ менамояд, агар дар қонун пешбинӣ шуда бошад ва хатари ошкорои вайронкунии ҳуқуқ ва озодиҳои асосии субъектҳои маълумот вучуд надошта бошад.

Фарқиятҳои асосӣ

- GDPR ва Конвенсияи 108+ нисбати коркарди маълумот ҳам дар баҳши давлатӣ ва ҳам дар баҳши хусусӣ татбиқ мешаванд, дар ҳоле ки Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон татбиқи қонунҳоро оид ба коркард ва ҳифзи маълумоти шахсӣ, ки мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун сирри давлатӣ махфӣ мебошанд, истисно мекунад.
- Дар фарқият аз GDPR, Қонуни ҶТ муқаррароти мушаххас оид ба ҳудуди масуният (экстерриториалной сфере) татбиқи онро надорад. GDPR ба коркарди маълумоти шахсӣ дар заминаи фаъолияти воҳиди ташкилии нозир ё коркардкунанда дар Иттиҳод истифода мешавад, новобаста аз он, ки коркард дар Иттиҳод гузаронида мешавад ё не. GDPR инчунин ба коркарди маълумоти шахсии субъектони воқеъ дар Иттиҳод, аз ҷониби нозир ё коркардкунандае, ки дар Иттиҳод воҳиди ташкилӣ надорад, татбиқ карда мешавад, агар равандҳои коркарди маълумот ба масъалаҳои зерин дахл дошта бошанд: (а) пешниҳоди молҳо ва хидматҳо ба субъектҳои маълумоте, ки дар Иттиҳод ҷойгиранд, сарфи назар аз он, ки пардохт аз онҳо талаб карда мешавад ё не, ё (б) мониторинги рафтори онҳо, агар чунин рафтор дар Иттиҳод рух диҳад. Гарчанде ки истифодаи берунии

қонунҳои миллӣ на ҳамеша имконпазир аст, бисёр кишварҳои худро ба наздикӣ таҷдид кардаанд, ба таври возеҳ изҳор мекоранд, ки қонунҳои онҳо нисбати коркарди маълумоти шахсӣ, ки дар қаламрави онҳо амалӣ мешаванд, инчунин коркарди берун аз қаламрави онҳо татбиқ карда мешаванд, агар коркард нисбат ба шахсони тобеи ин ҷумҳурӣ дахл дорад.

- GDPR ба маълумоти номаълум (аноними) татбиқ намегардад, агар маълумот дигар субъекти маълумотро муайян карда натавонад. Дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон чунин муқаррарот вучуд надорад.

3. Принсипҳои коркарди маълумот

Қонуни ҚТ	GDPR	Конвенсия 108+
Моддаҳои 4, 5 и 14	Моддаи 5	Моддаи 5

Монандиҳои асосӣ

Дар мавриди принсипҳои коркарди маълумот, қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон асосан ба стандартҳои байналмилалӣ мувофиқат мекунад, ки он принсипҳои қонунӣ, адолат, шаффофият, кам кардан ва мутаносибӣ, маҳдудияти ҳадаф, дурустии маълумот, амнияти маълумот, маҳдудияти маълумотро дар бар мегирад. Гузашта аз ин, бо қарори Ҳукумат аз 8 июни соли 2017 Тартиби нигоҳдорӣ ва нест кардани ҳуҷҷатҳои электронӣ, инчунин ҳуқуқ ва ўҳдадорихои шахсони масъул муайян карда шудааст. Қонун дар бораи фаъолияти

тафтишоти оперативӣ инчунин мӯҳлати ниғаҳдоштро барои шаш моҳ ва қоидаҳои нобуд кардани маводеро, ки дар натиҷаи чорабиниҳои оперативӣ-ҷустуҷӯӣ ба даст оварда шудаанд, нисбат ба шахсоне, ки гуноҳи онҳо дар содир намудани ҷиноят исбот нашудааст, муайян мекунад. Дар ҳуди ҳамон қонун гуфта мешавад, ки фонограммаҳо ва дигар маводҳои, ки дар натиҷаи гӯш кардани телефон ва гуфтугӯи дигари ашхосе, ки нисбати онҳо парвандаи ҷиноятӣ оғоз нашудаанд, ба даст оварда шудаанд, дар давоми шаш моҳ аз лаҳзаи катъ шудани телефон нобуд карда мешаванд.

4. Асосҳои ҳуқуқи барои коркарди маълумот

Қонуни ҚТ	GDPR	Конвенсия 108+
Моддаҳои 8-11	Моддаҳои 6-11, 42	Моддаҳои 5-6

Монандиҳои асосӣ

Равиши оқилонаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба паҳн намудани маълумоти шахсӣ, инчунин қоидаҳои махсус оид ба маълумоти биометрӣ ва нишон додани асосҳои мушаххаси коркарди онҳо, ба равишҳои Конвенсияи 108+ ва GDPR мувофиқат мекунад.

Фарқиятҳои асосӣ

- Тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҷамъоварӣ ва коркарди маълумоти шахсӣ дар

ҳолати мавҷуд будани шаҳодатномаи мутобиқати мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба ҳифзи маълумоти шахсӣ ва амнияти иттилоотӣ сурат мегирад. GDPR ба сертификатсия муносибати дигартар мекунад. Ин як шартӣ пешакӣ барои коркарди маълумот нест, балки механизме мебошад, ки барои нишон додани мутобиқат ба GDPR таҳия шудааст. Механизми сертификатсия эҳтиёҷоти махсуси корхонаҳои хурду миёнаро ба назар мегирад.

- Тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон, заминаи асосии ҳуқуқи коркарди маълумот розигии субъект ё намояндаи қонунии ӯ мебошад. Дар ҳолатҳои пешбиниамудаи моддаи 9 Қонуни мазкур субъект ё намояндаи қонунии ӯ наметавонад розигии худро аз ҷамъоварӣ ва коркарди маълумоти шахсӣ бозхонд намояд. Ин маънои онро дорад, ки маълумоте, ки дар манбаҳои оммавӣ мавҷуд аст, аз ҷумла манбаҳои иттилоотии электронӣ, берун аз назорати субъекти маълумот мебошанд.
- Қонунгузориҳои Иттиҳоди Аврупо ва Шӯрои Аврупо дар бораи ҳифзи маълумоти шахсӣ барои эътибор доштани розигӣ шароити хеле равшан муқаррар мекунад - он бояд озод, мушаххас, иттилоотӣ ва яқинан бошад. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон унсурҳои ва шартҳои гирифтани розигиро номбар намекунад ва ба он ишора мекунад, ки инро қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.
- Илова ба розигӣ, қонун танҳо ба ду асоси ҳуқуқи дигари коркарди маълумот ишора меку-

над - а) аз ҷониби мақомотҳои давлати иҷро кардани вазифаҳои ки қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон пешбини намудааст; б) ҳимояи ҳуқуқ ва озодиҳои конститутсионии инсон ва шаҳрванд. Асоси охири шарҳи хеле васеъ доштани мумкин аст, аз ин рӯ муқаррар намудани маҳдудиятҳо ва назорати дурусти сӯиистифодаи эҳтимолии ин асос хеле муҳим аст. Дар фарқиати Қонуни Қумҳурии Тоҷикистон, GDPR дорои рӯйхати дарозтари асосҳои ҳуқуқии имконпазири коркарди маълумот мебошад - масалан, коркарди маълумотҳои, ки барои тамос бо субъект, барои ҳимояи манфиатҳои ҳаётан муҳим ё манфиатҳои олии қонунии нозирон ё шахсони сеюм заруранд. Ин асосҳои қонунӣ татбиқи бузурги амалӣ доранд ва хавфҳои истифодаи аз ҳад зиёд ё истифодаи нодурусти розигиро маҳдуд мекунанд.

- Дар фарқиат бо Қонуни Қумҳурии Тоҷикистон, GDPR ва Конвенсияи 108+ категорияҳои махсуси маълумотро муайян мекунанд ва кафолати ҳифзи онҳоро таъмин мекунанд. Ба чунин маълумотҳо маълумотҳои дохил мешаванд, ки пайдоиши наҷодӣ ё этникӣ, афкори сиёсӣ, эътиқоди мазҳабӣ ё фалсафӣ, узвияти иттифоқҳои касаба, маълумоти генетикӣ, маълумоти биометрӣ, инчунин маълумотҳои вобаста ба саломатӣ, ҳаёти ҷинсӣ ё тамоюли ҷинсии шахс, ҳуқуқвайронкуниҳо, муурофияҳои ҷинояти, ва ҳуқуқҳои айбдорӣ ва ҷораҳои дахлдори беҳатариро ошкор мекунанд.

5. Масъулияти нозир ва коркардкунанда

Қонуни ҚТ	GDPR	Конвенция 108+
Моддаҳои 5, 13, 21, 24-25	Моддаҳои 24-36	Моддаҳои 7-8 и 10

Монандиҳои асосӣ

- Ҷҳдадориҳо оид ба таъмини беҳатарӣ, ҳифз ва махфияти маълумоти шахсӣ, ки Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян кардааст, ба ҷҳдадориҳои муқаррарнамудаи санадҳои қонунгузори Аврупо мувофиқат мекунад.
- Моддаи 21 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста ба хабардоркуни дар бораи интиқоли маълумоти шахсӣ, инчунин дорои муқаррароти пешрафта ва муддати кӯтоҳ вақт (3 рӯз) барои пешниҳоди иттилоот ба субъекти маълумот мебошад.
- Доранда ва оператор инчунин бояд рӯйхати маълумоти шахсиро, ки барои иҷрои вазифаҳои зарурӣ ва кофӣ мебошанд, тасдиқ кунанд, ки қисман ҷҳдадориҳои пешбининамудаи GDPR оид ба баҳисобгирии амалиёти коркардро инъикос мекунад.
- Инчунин муқаррароти пешрафта мавҷуд аст, ки доранда ва операторро вазифадор мекунад, ки далели розигии субъектро барои ҷамъоварӣ ва коркарди маълумоти шахсии ӯ пешниҳод кунанд.

Фарқиятҳои асосӣ

Дар баробари ӯҳдадориҳои дар боло зикршуда, GDPR ва Конвенсияи 108+ ӯҳдадориҳои иловагии марбут ба татбиқи принципҳои махфиятро бо тарроҳӣ ва махфият бо нобаёӣ муқаррар мекунад, огоҳ кардани мақомоти назоратӣ ва субъекти маълумот дар бораи вайрон кардани амнияти маълумоти шахсӣ, арзёбии таъсири амалиётҳои ба нақша гирифташуда дар ҳифзи маълумоти шахсӣ, таъин кардани корманди ҳифзи маълумоти шахсӣ. Ин навоариҳо воситаи пуркувватест барои таъмини амнияти маълумот, баланд бардоштани масъулияти назоратчиён ва кам кардани хавфҳои марбут ба коркарди маълумот. Бисёр давлатҳои берун аз ИА ин навоариҳоро аллакай ба қонунгузориҳои худ ворид кардаанд ё дар нақша доранд.

6. Ҳуқуқи субъекти маълумот

Қонуни ҚТ	GDPR	Конвенсия 108+
Моддаҳои 10, 15, 22-23	Моддаҳои 12-23	Моддаҳои 8-9

Монандиҳои асосӣ

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқҳои асосии субъекти маълумотро, ки дар Конвенсияи 108+ ва GDPR пешбинӣ шудаанд, аз ҷумла ҳуқуқи дастрасӣ ба маълумоти шахсӣ, ҳуқуқи тағир додан, илова, аниқ кардани маълумоти шахсии ӯ, ҳуқуқи тасдиқ далели ҷамъоварӣ ва коркард ва гирифтани маълумот дар бораи ҷамъоварӣ ва

коркарди маълумоти шахсиро пешбини мена-мояд. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон инчунин ҳуқуқи субъектро пешбини мекунад, ки бастан ё нобуд кардани маълумоти шахсии ўро талаб кунад, агар маълумоти шахсӣ нопурра, кӯҳнашуда, носоҳеҳ, ғайриқонунӣ гирифташуда ё барои мақсади арзкардаи коркард зарур набошад, инчунин оид ба ҳифзи ҳуқуқҳои худ чораҳои пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистонро андешад.

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи маълумоти шахсӣ асосҳои мушаххас ва шароитҳо барои маҳдуд кардани ҳуқуқи субъектҳои маълумотро муайян накардааст ва дар ин робита ба қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, эҳтиمولан аз ҷумла Қонун дар бораи ҳуқуқи дастрасӣ ба иттилоот.”.
- Тибқи қонун дар бораи фаъолияти оперативӣ-чустучӯӣ шахсе, ки гуноҳи ӯ дар содир намудани ҷиноят исбот нашудааст, яъне нисбати ӯ оғози парвандаи ҷиноӣ рад карда шудааст, ё парвандаи ҷиноятӣ қатъ карда шудааст ва ӯ далел дорад, ки нисбаташ чорабиниҳои оперативӣ-чустучӯӣ гузаронида шудааст, ҳуқуқ дорад аз мақомоти анҷомдиҳандаи фаъолияти оперативӣ-чустучӯӣ маълумотро дар бораи маълумоти бадастомадаи нисбати ӯ дар ҳудуди иҷроии талаботҳои махфият ва имконияти ифшоии сирри давлатиро истисно мекунад талаб намояд. Дар сурати рад кардан, шахс ҳуқуқ дорад ба суд шикоят кунад.

Фарқиятҳои асосӣ

Илова бар ҳуқуқҳои дар боло зикршуда, Конвенсияи 108+ ва GDPR инчунин ҳуқуқҳои нави субъектҳоро, ки дар ҷаҳони муосир аҳамияти махсус доранд, кафолат медиҳанд, ки дар он технологияҳои зеҳни сунъӣ, шинохти рӯй, ба шакли муайян даровардан, назорат ва пайгирӣ торафт бештар истифода мешаванд. Насли нави ҳуқуқ дар бар мегиранд:

- Ҳуқуқ ба донишдони сабабҳо, ки дар меҳвари коркарди маълумот ҷойгир мешаванд, ҳангоме ки натиҷаҳои ҷунин коркард ба субъект истифода мешавад.
- Ҳуқуқ ба дучор нагаштан ба қароре, ки танҳо ба коркарди автоматикунонидашуда асос ёфтааст, аз ҷумла ба шакли муайян даровардан ва аз ҷониби назорат талаб кардани даҳлати инсон, изҳори мавқеи худ ва инчунин мавриди баҳс қарор додани ин қарор.
- ҳуқуқ ба интиқоли маълумот
- ҳуқуқи ба гирифтани кӯмак аз мақомоти назоратӣ, новобаста аз миллат ва ҷои истиқомат.

Одатан, дар қонунҳои ҳифзи маълумот муқаррар кардани ўҳдадорӣҳои субъект, ки дар моддаи 23 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудааст, қобили қабул нест. Албатта, ин маънои онро надорад, ки қонунҳои дахлдор наметавонанд ҳолатҳо ва шартҳои пешниҳоди маълумот ё ҳуҷҷатҳоро муқаррар кунанд - масалан, дар ҳолатҳои ҷорабинӣҳои оперативӣ-ҷустуҷӯӣ, ба монанди пурсишҳои оперативӣ, пурсишҳо ва ғайра.

7. Интиқоли фаромарзӣ

Қонуни ҚТ	GDPR	Конвенсия 108+
Моддаи 18	Моддаҳои 44-50	Моддаи 14

Монандиҳои асосӣ

Асосан, муқаррароти марбут ба ҷараёнҳои иттилооти наздимарзӣ мутобиқи Конвенсияи 108+, GDPR ва қонунҳои бисёр кишварҳои дигар мебошанд. Маҳдудиятҳо дар соҳаи гардиши наздисарҳадӣ бо мақсади ҳимояи асосҳои сохти конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шаҳрвандон, таъмини мудофияи кишвар ва амнияти давлатӣ низ ба истисноҳои муқарраркардаи конвенсия мувофиқанд.

8. Ваколатҳои мақомоти давлатӣ оид ба ҳифзи маълумоти шахсӣ

Закон РТ	GDPR	Конвенсия 108+
Статҳи 6-7	Статҳи 51-59	Статҳа 15

Монандиҳои асосӣ

Нақши нозирони ҳифзи маълумот дар саросари ҷаҳон меафзояд. Конвенсияи Шӯрои Аврупо 108+ ва Низомномаи Иттиҳоди Аврупо (GDPR) салоҳиятҳо ва ҳамкориҳои мақомоти назоратиро тақвият медиҳанд. Муҳим

он аст, ки Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон ваколатҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистонро оид ба тасдиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи маълумоти шахсӣ ва муайян кардани мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба ҳифзи маълумоти шахсӣ пешбинӣ менамояд. Қонун инчунин салоҳиятҳои асосии мақомоти давлатиро номбар мекунад, ки асосан ваколатҳо ва вазифаҳои мақомоти назоратии муайяннамудаи GDPR ва Конвенсияро инъикос мекунанд, яъне: тасдиқи тартиби татбиқи чораҳо оид ба ҳимояи маълумоти шахсӣ аз ҷониби доранда, оператор ва шахси сеюм; баррасии мувофиқати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи маълумоти шахсӣ; муайян кардани рӯйхати шахсони масъул барои риояи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи маълумоти шахсӣ ва андешидани чораҳо барои ба ҷавобгарӣ кашидани онҳо.

Фарқиятҳои асосӣ

- Қонунгузори Иттиҳоди Аврупо ва Шӯрои Аврупо мавҷудияти мақомоти мустақили назоратиро шартӣ зарурии ҳифзи самараноки ҳуқуқҳои субъектҳои маълумот ва таъмини риояи самараноки қонунгузори ҳифзи маълумот медонанд. Мустақилияти мақомоти назорати, аъзоён ва кормандонаш аз таъсири мустақим ё ғайримустақими беруна барои таъмини объективии комил дар қабули қарорҳо муҳим аст. На танҳо қонуне, ки дар заминаи таъсиси мақомоти назорат бояд меъёрҳои кафолати мустақилиятро дошта бошад, балки сохтори ташкилии ин ниҳод низ бояд мустақилиятро нишон диҳад.

- Мақомоти назоратии Аврупо ваколатҳои тафтишотӣ ва ислоҳӣ доранд. Тибқи моддаи 15 Конвенсияи Такмилёфтаи 108, ваколатҳои мақомоти назоратиро тафтишот ва даҳолат, инчунин салоҳияти қабули қарорҳо ва татбиқи ҷазои маъмуриро нисбати вайронкунии муқаррароти Конвенсия, иштирок дар муҳофизати судӣ дар бар мегиранд.
- Мақомоти назоратӣ инчунин салоҳияти барраси намудани дархостҳо ва шикоятҳои аз ҷониби субъектҳо пешниҳодшударо доранд, баланд бардоштани сатҳи огоҳии мардум дар бораи қонуни ҳифзи маълумот ва ба парламент ва ҳукумат дар бораи ҳама гуна ҷораҳои қонунгузорӣ ё маъмури, ки қоркарди маълумоти шахсиро дар бар мегиранд, тавсия медиҳанд.
- Дар баробари салоҳият, мақомоти назорати бояд дар қонунҳои механизмҳои самаранок иҷро кардани вазифаҳои худро дошта бошанд, масалан: бояд ба ҳама маълумот ва иттилоот, инчунин ба ҳама гуна биноҳое, ки дар он маълумоти дахлдор нигоҳ дошта мешаванд, дастрасӣ дошта бошад. Назоратчиён вазифадоранд, ки бо мақомоти назоратӣ ҳамкорӣ кунанд ва иттилоот ё огоҳиномаҳои заруриро пешниҳод кунанд.
- Конвенсияи такмилёфтаи 108 инчунин масъалаи ҳамкорӣ ва кӯмаки тарафайн байни мақомоти назоратии кишварҳои мухталифро баррасӣ мекунад. Мақомотҳои назорати бояд тафтишоти худро ҳамроҳанг кунанд, яқоя амал кунанд ва ба ҳамдигар дар бораи қонунҳои ҳифзи маълумот ва амалияи маъмурии худ маълумот ва ҳуҷҷатҳо пешниҳод кунанд.

9. Истифодаи ҳуқуқ

Қонуни ҶТ	GDPR	Конвенсия 108+
Модда	Модда	Модда

Фарқиятҳои асосӣ

Барои таъмини ҳифзи маълумот, танҳо қабули санадҳои ҳуқуқӣ шояд кофӣ набошад. Барои иҷрои самараноки қонунгузорӣ, муҳим аст, ки мақомоти назоратӣ ҳуқуқи татбиқ намудани ҷазоҳои муассир ва мутаносибро дошта бошанд. Мутобиқи Конвенсияи Такмилёфтаи 108, қонунгузориҳои миллии бояд чораҳои дахлдор ва санксияҳо нисбати вайронкунии ҳуқуқи ҳифзи маълумот муқаррар намоянд. Дар Иттиҳоди Аврупо, мақомоти назоратӣ ҳуқуқ доранд, ки барои вайрон кардани қоидаҳо ба андозаи то 20 миллион евро ҷаримаи маъмури таъин кунанд ё ҳангоми ташкилот будан 4% ҳаҷми умумии гардиши солона, вобаста ба он ки кадом маблағ зиёдтар аст.

Дар қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин дар Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмури ягон муқаррароте вучуд надорад, ки муҷозотро барои вайрон кардани Қонун Дар бораи ҳифзи маълумоти шахсӣ муайян кунанд.

Хулосаҳои асосӣ

Тавре ки дар сарсухан қайд карда шудааст, дар маҷмӯъ, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон пешрафта аст ва қабули он бешубҳа як қадами мусбат барои ҳифзи беҳтарини ҳуқуқи субъектҳо ва тавозун байни ман-

фиатҳои соҳибон / коркардчиён ва субъектҳои маълумот мебошад. Бо вуҷуди ин, тавре ки таҳлилҳо нишон медиҳанд, барои такмил додани қонун, мутобиқ кардани он ба стандартҳои муосири байналмилалӣ ва фароҳам овардани механизмҳои татбиқи амалии қонунҳои имкониятҳои зиёд мавҷуданд. Дар баробари фикр кардани такмил додани муқаррароти қонун, баланд бардоштани сатҳи маърифати мардум оид ба ҳуқуқҳои бо ин қонун кафолатдодашуда, инчунин огоҳии соҳибони маълумот / коркардкунандагони маълумотҳои муҳим аст. Фаъолияти мақомоти ваколатдори давлатиро инчунин муайян кардани соҳаҳои, ки ҳифзи маълумоти шахсӣ дар онҳо бештар муҳим аст, фаро мегирад.

Мақомотҳои оид ба ҳифзи маълумот ва ташкилотҳои ғайридавлати ҳамкорони табиӣ мебошанд, ҳангоме, ки қор то истифодаи принципҳои ҳимояи маълумот дар таҷриба, тавонмандсозии одамон барои талаби ҳуқуқҳои худ ва ба ҷавобгари кашидани назоратчиёни маълумот барои амалҳои худ, меравад. Ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ метавонанд дар таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ саҳм гузоранд, ки онҳо метавонанд муқаррароти қонунро дар амал ҷори намоянд. Онҳо метавонанд аҳамияти масъалаҳои дахлатнопазирро тавассути омӯзиш, маърақаҳои таблиғотӣ ва фаъолияти таҳқиқоти зиёд кунанд.